

Закінчення таблиці 691

Роки	Характеристика
90-ті	<ul style="list-style-type: none"> • 1992 р. — операція «Чисті руки»: боротьба з корупцією у вищих владних ешелонах; дискредитація існуючих політичних партій. • Створення нових партій: «Уперед, Італіє!» С. Берлусконі, «Ліга Півночі», «Національний альянс» тощо. • 1993 р. — ліквідація пропорційної виборчої системи

Сучасна Італія

Таблиця 692

Економічний розвиток	<ul style="list-style-type: none"> • Послаблення державного регулювання економіки, приватизація державних підприємств. • Потужний кооперативний сектор. • Значна кількість дрібних та середніх підприємств. • Зниження темпів економічного зростання
Політичний розвиток	<ul style="list-style-type: none"> • Участь у створенні ЄС. • Член «великої сімки». • Участь у миротворчих операціях ООН. • Проблема біженців з колишньої Югославії. • Одна з перших визнала Україну (28 грудня 1991 р.). Активно співпрацює з українськими підприємствами, передусім легкої промисловості
Головні проблеми	<ul style="list-style-type: none"> • Низький рівень народжуваності, старіння населення. • Безробіття через структурні зміни економіки. • Промислова відсталість Півдня (безробітням охоплені 20 % дієздатних громадян Півдня)

СРСР. НОВІ НЕЗАЛЕЖНІ ДЕРЖАВИ

СРСР після Другої світової війни

Таблиця 693

Безпосередні втрати	<ul style="list-style-type: none"> • 27 млн людей. • Третина національного багатства країни. • Зруйновано 1 млн 710 міст, 70 тис. сіл і селищ
Територіальні придбання	<ul style="list-style-type: none"> • Закарпатська Україна. • Область Печенги. • Кенігсберг (Калінінград) з областю. • Південний Сахалін і Курильські острови. • Республіка Тува. • Підтверджено приєднання територій у 1939–1940 рр.: Західна Україна, Північна Буковина, Бессарабія, Західна Білорусія, Прибалтика
Економічна сфера	<ul style="list-style-type: none"> • 1946–1950 рр. — п'ятирічка відбудови. • Отримання репарацій від Німеччини. • Першочергове відновлення підприємств важкої промисловості та енергетики. • Ігнорування світових тенденцій розвитку нових промислових галузей: хімічної, електротехнічної, автомобілебудівної тощо. • Перекачування фінансів із сільського господарства у промисловість. • Нестача техніки, особливо в сільському господарстві, та кваліфікованої робочої сили. • Скорочення сільськогосподарського виробництва на 2/3. • Наднизькі ціни на аграрну продукцію, катастрофічна нестача продуктів харчування. • Голод 1946–1947 рр. (Україна, Молдавія, частина областей Росії) через завищені плани хлібозаготівель. • Застосування праці в'язнів ГУТАБу

Закінчення таблиці 693

Соціальна сфера	<ul style="list-style-type: none"> • Житлова проблема. • Карткова система, низька оплата праці при високих цінах. • Дитяча безпритульність. • 1947 р. — скасування карткової системи і грошова реформа, що пограбувала заощадження населення. • Відсутність паспортів у колгоспників
Внутрішньо-політична сфера	<ul style="list-style-type: none"> • Антирадянський повстанський рух у Прибалтиці («Лісові брати»), Україні (УПА), Білорусії. • Відновлення репресій, передусім проти військових та державних діячів (розгром Ленінградської партійної організації). • Переслідування військовополонених і репатрійованих. • Формальні вибори до Верховних Рад СРСР та союзних республік, що не мали реальних повноважень. • 1949 р. — успішне випробування атомної бомби в Семіпалатинській області
Культурна сфера	<ul style="list-style-type: none"> • «Ждановщина» — повний державний контроль над мистецьким життям, репресії творчої та наукової інтелігенції (за іменем секретаря ЦК ВКП(б) з ідеології А. Жданова). • Заборона «псевдонаук» — кібернетики й генетики

Десталінізація («Відлига»)

Таблиця 694

Десталінізація — ліквідація ознак культу особи Сталіна, демократизація радянського суспільства

Передумови	<ul style="list-style-type: none"> • Смерть Сталіна 5 березня 1953 р. • Арешт і страта Л. Берія, голови Міністерства внутрішніх справ і Держбезпеки • Вересень 1953 р. — обрання М. Хрущова Першим секретарем ЦК КПРС
Причини	<ul style="list-style-type: none"> • Зменшення страху перед державним репресивним апаратом. • Масові повстання у концтаборах ГУТАБу. • Прагнення керівництва уникнути соціального вибуху
Результати	<ul style="list-style-type: none"> • Звільнення з таборів та реабілітація мільйонів в'язнів. • Обмежений характер критики сталінізму, що не торкалася суті тоталітарної системи
Суперечливість	<ul style="list-style-type: none"> • Відсутність офіційної інформації про сталінські злочини. • Розстріли народних демонстрацій (просталінська у Тбілісі 1953 р.; робітничка проти підвищення цін у Новочеркаську 1962 р.). • Не були реабілітовані кримські татари, турки-месхетинці, німці Поволжя та інші народи. • Переслідування письменників, поетів, художників-авангардистів, інших митців, що відхилялися від партійних канонів (поети А. Вознесенський, Б. Ахмадуліна, Й. Бродський; письменники Б. Пастернак, В. Аксенов; режисер М. Хуциєв, скульптор Е. Неизвестний тощо). • 1961 р. — XXII з'їзд КПРС прийняв нову програму партії, яка запланувала побудову комунізму за 20 років

Основні етапи десталінізації

Таблиця 695

Роки	Характеристика
1953–1956	<ul style="list-style-type: none"> • Скасовані позасудові органи засудження («трійки», «п'ятірки», Особлива нарада МВС СРСР). • Амністія громадян та народів, що співробітничали з німцями. • Початок реабілітації репресованих

Закінчення таблиці 695

Роки	Характеристика
1956–1964	<ul style="list-style-type: none"> • Лютий 1956 р. — доповідь М. Хрущова «Про культ особи Сталіна та його наслідки» на XX з'їзді КПРС: <ul style="list-style-type: none"> — критика сталінської політики як злочинної; — засудження масових репресій; — причина культу — сам Сталін і риси його характеру, а не радянська система; — радянське керівництво не несе відповідальності за сталінські злочини. • Перейменування населених пунктів, вулиць, заводів тощо, названих іменем Сталіна, знесення пам'ятників вождю. • Звільнення більшості політичних в'язнів ГУТАБу

Реформи М. Хрущова у промисловості та управлінні

Таблиця 696

Зміст	Результати
<ul style="list-style-type: none"> • Скорочення кількості міністерств союзного підпорядкування. • Розширення прав республік у формуванні бюджету, використанні капіталовкладень. • Ліквідація міністерств. • Утворення системи рад народного господарства — <i>раднаргоспів</i> — територіальних органів, які планували й управляли промисловістю і будівництвом у межах відповідних економічних районів. • Створення Вищої ради народного господарства та державних комітетів з окремих галузей промисловості 	<ul style="list-style-type: none"> • Зростання реальних повноважень республік. • Децентралізація управління. • Більш ефективне використання ресурсів. • Збільшення виробництва товарів народного споживання. • Впровадження промислових ЕОМ, запуск першого штучного супутника Землі (1957), політ першого космонавта Ю. Гагаріна у космос (1961), розвиток атомної енергетики. • Зростання добробуту населення. • Повільні темпи НТР (крім воєнної та космічної галузей), відставання від західних держав

Реформи М. Хрущова у сільському господарстві

Таблиця 697

Рік	Зміст	Результати
1953	<ul style="list-style-type: none"> • Впровадження матеріального заохочення працівників. • Скорочення податків на присадибні ділянки. • Списання боргів колгоспів 	<ul style="list-style-type: none"> • Рентабельність сільського господарства. • Зростання валового збору зерна
1957	<ul style="list-style-type: none"> • Укрупнення колгоспів. • Перетворення колгоспів на радгоспи 	<ul style="list-style-type: none"> • Скорочення кількості колгоспів, покращення їхньої матеріально-технічної бази. • Занепад «неперспективних» сіл
1958	<ul style="list-style-type: none"> • Ліквідація МТС. • Продаж техніки МТС колгоспам за завищеними цінами 	<ul style="list-style-type: none"> • Зростання боргів колгоспів. • Відсутність необхідних умов для обслуговування і зберігання техніки

Сільськогосподарські надпрограми М. Хрущова

Таблиця 698

Рік	Мета	Результати
1954	Освоєння цілих земель Південного Сибіру, Казахстану, Алтаю, Північного Кавказу	Закріплення екстенсивного розвитку аграрної галузі
1955	Розширення посівів кукурудзи як кормової культури	<ul style="list-style-type: none"> • Скорочення посівів зернових. • Порушення сівозміни, структури ґрунтів

Закінчення таблиці 698

Рік	Мета	Результати
1957	Догнати і перегнати США у виробництві м'яса і молока на душу населення	<ul style="list-style-type: none"> • Скорочення поголів'я худоби у присадибних господарствах. • Нестача кормів

Реформи М. Хрущова у соціальній сфері

Таблиця 699

Рік	Характеристика
1953	<ul style="list-style-type: none"> • Введення щомісячної (або поквартальної) оплати праці колгоспників. • Нормалізовано виплату трудоднів. • Підвищення грошової оплати колгоспників
1956	<ul style="list-style-type: none"> • Зростання пенсій на 80 %. • Скасовано кримінальну відповідальність робітників і службовців за залишення роботи. • Селянам видано паспорти. • Початок масового житлового будівництва: до 1965 р. житлом забезпечено майже 18 млн осіб
1957	<ul style="list-style-type: none"> • Ліквідовано обов'язкові державні позики, що забирали до 10 % зарплати. • Скорочено робочий день. • Впроваджено 5-денний робочий тиждень
1961	Грошова реформа: вартість карбованця зменшено вдесятеро, зросли ціни
Результати	
<ul style="list-style-type: none"> • Відплив кадрів з села. • Вільний продаж побутової техніки, автомобілів. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Реальне покращення добробуту громадян СРСР. • Наприкінці 50-х років підвищуються ціни, заморожується зарплата, поглиблюється товарний дефіцит 	

Відсторонення М. Хрущова від влади (1964)

Таблиця 700

Причини	<ul style="list-style-type: none"> • Суперечливість діяльності М. Хрущова. • Скорочення прихильників хрущовської політики. • Продовольчі труднощі початку 60-х років
Подія	<ul style="list-style-type: none"> • 12 жовтня 1964 р. пленум ЦК КПРС затвердив зняття М. Хрущова з усіх посад. • Першим секретарем ЦК КПРС обрано Л. Брежнєва
Результати	<ul style="list-style-type: none"> • Згорання десталінізації та реабілітації жертв сталінських репресій. • Посилення адміністративних методів керівництва. • Згорання більшості хрущовських реформ

Косигінська економічна реформа 1965 р.

Таблиця 701

Автор	Голова Ради міністрів СРСР О. Косигін
Мета	Створення конкурентоспроможної економіки
Основні заходи	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення міністерств. • Збільшення самостійності підприємств у плануванні. • Введено показник реалізації продукції. • Формування фондів розвитку культури й відпочинку, сфери побуту для працівників. • Підвищено оплату надпланових поставок колгоспів. • Покращення матеріально-технічної бази колгоспів